Eindrapportage

Vergelijkingsonderzoek

Traditioneel en diepwatertraject

Social Detectives

info@socialdetectives.nl

In opdracht van

DMO Amsterdam

Gemeente Amsterdam
Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling

Socialdetectives

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave 2

Voorwoord 3

H1 Voornaamste resultaten 4

1.1 Inleiding 4

1.2 Algemene indruk..... 6

1.3 Uitgelicht: Leerlingen zonder ervaring 7

1.4 Ontwikkeling startniveau 1 cumulatief 8

1.5 De achterstand in procenten 9

H2 Achtergrondgegevens 10

2.1 Inleiding achtergrondgegevens 10

2.2 Prestaties speciaal Onderwijs 11

2.2 Toelichting prestaties speciaal onderwijs 12

2.3 Gewicht 1 13

2.4 Gewicht 2 14

2.5 Gewicht 3 15

2.6 Jongens vs meisjes 16

H3 Conclusie 19

H4 Discussie 20

Voorwoord

Tijdens het schooljaar 2012/2013 is in opdracht van DMO, gemeente Amsterdam een analyse gemaakt van de leerprestaties van leerlingen die leren zwemmen via een diepwaterlesmethode. Ze zijn vergeleken met de leerprestaties van leerlingen die via een traditionele ondiepe lesmethode leren zwemmen. Het onderzoek vond plaats in het Sloterparkbad.

In dit rapport staan de meest relevante cijfers en analyses vermeld. Ervaringen van de zwemonderwijzer van het Sloterparkbad zijn meegenomen in het onderzoek. De resultaten en ervaringen kunnen ondersteunend zijn bij beleidskeuzes omtrent het schoolzwemmen en de lesmethodes. Twee vragen kwamen in het onderzoek aan de orde:

Hoe presteren de twee lesmethodes ten opzichte van elkaar?

Hoe werd het lesgeven met de lesmethodes ervaren?

Tim Hamaker MSc,

Arief Felix MA

Betrokkenen bij het onderzoek:

- Drs. Heidi Oudejans; opdrachtgever DMO Amsterdam

- Monique Veenstra-Focke; teamleider schoolzwemmen van het Sloterparkbad.

- Leone Hamaker; Kwaliteitscontroleur schoolzwemmen Amsterdam

- Het team van zwemonderwijzers van het Sloterparkbad

- Petra Bleeker; onderzoeker ter plaatse

- De analisten van Social Detectives; Tim Hamaker MSc. en Arief Felix MA.

H1 Voornaamste resultaten

1.1 Inleiding

We onderscheiden in het onderzoek twee lesmethoden: de traditionele lesmethode en de diepwaterlesmethode. Bij de traditionele lesmethode start een onervaren leerling in ondiep water. Als een leerling vorderingen maakt, mag het naar een volgend, dieper bad. Uiteindelijk mag een leerling naar het diepe bad als het de vereiste basiselementen beheerst. Dit wordt de traditionele lesmethode genoemd, omdat dit de meest gebruikte lesmethode in Nederland is.

Bij de diepwater lesmethode is het cruciale verschil dat de onervaren leerling direct in het diepe bad start. In het diepe bad kan een leerling niet meer tegelijkertijd op de grond staan en met zijn hoofd boven het wateroppervlak uitsteken. Om te voorkomen dat de leerling kopje onder gaat, krijgt de leerling een drijfpak aan. Alle vereiste basiselementen worden in het diepe bad geoefend. Het bepalen of een leerling een basiselement beheerst gebeurt zonder drijfpak.

Alle leerlingen in het onderzoek startten in niveau 1 en konden daarna stappen omhoog gaan naar niveau 2, niveau 3, het diepe tussenbad en de A-baan tot en met het behalen van het A diploma.

De leerlingen zijn aan het begin van het jaar willekeurig a-select verdeeld over de twee lesmethoden. Het aantal leerlingen dat in het onderzoek is opgenomen is zo groot dat ‘de macht van het getal gaat meespelen’. Er ontstaat vanzelf een natuurlijke gelijke verdeling van leerlingen over de twee groepen. Hoe groter het aantal leerlingen, hoe kleiner de onderlinge verschillen zijn en dus hoe meer de twee groepen op elkaar gaan lijken. Van 901 leerlingen zijn de prestaties gevolgd, maar uiteindelijk zijn 468 leerlingen in het onderzoek opgenomen. Sommige leerlingen zijn namelijk om verschillende redenen niet opgenomen in het onderzoek. Een leerling kan bijvoorbeeld tijdens het onderzoekjaar te weinig aanwezig zijn geweest, een leerling is gestart in een niveau hoger dan 1 of de prestaties zijn niet goed genoteerd.

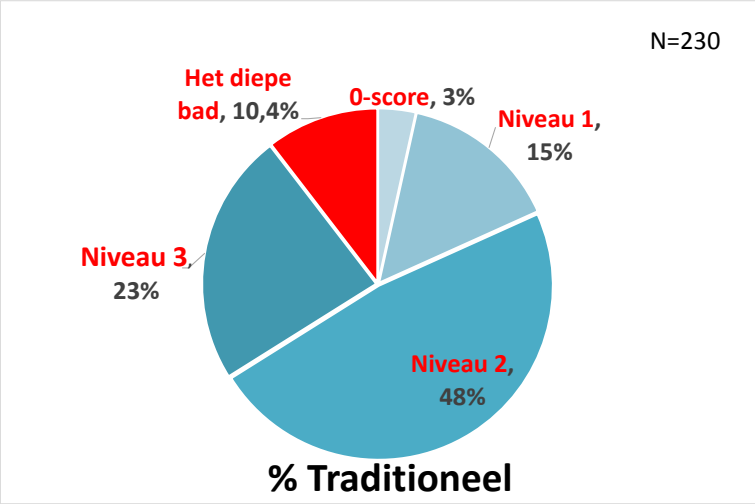
De prestaties van de leerlingen worden nauwlettend in de gaten gehouden en genoteerd door de zwemonderwijzers tijdens de zwemlessen. Hoe wordt dit gedaan? Elke leerling wordt beoordeeld aan de hand van negen basiselementen per niveau. Een voorbeeld van een basiselement is: *10 meter schoolslag.* Een leerling gaat door naar een hoger niveau wanneer hij of zij in principe alle negen basiselementen beheerst van dat niveau. De zwemonderwijzer noteert per basiselement in hoeverre de leerling het element beheerst. Een leerling krijgt een streepje wanneer op het basiselement geoefend wordt. Het tweede streepje wordt genoteerd wanneer een leerling het basiselement bijna maar nog niet geautomatiseerd beheerst. Bij een derde streep ontstaat er een kruisje en dit betekent dat het basiselement is behaald*. Een kruisje wordt beschouwd als een volledige score.

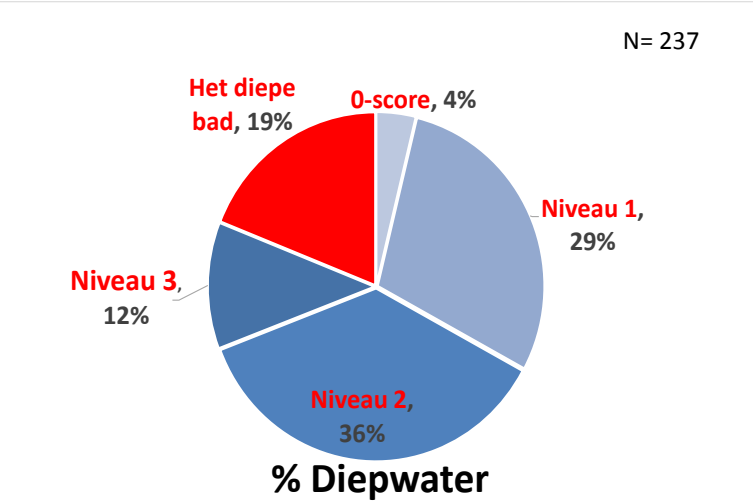
*De elementen survival en kledingzwemmen zijn in het onderzoek niet meegenomen, omdat sommige docenten deze elementen wel consequent bijhouden en andere docenten niet. Deze inconsequentie houden wij buiten het onderzoek welke de betrouwbaarheid verbetert.

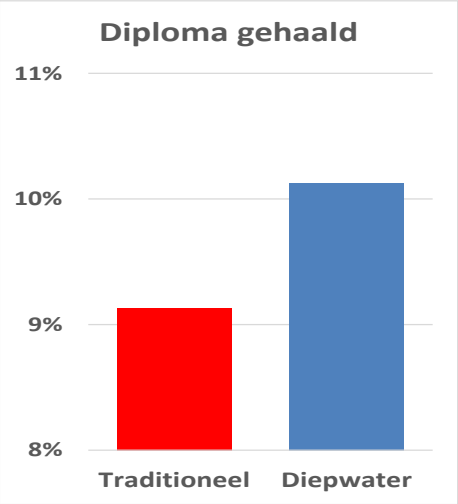
Voornaamste resultaten H1

Alleen de prestaties van leerlingen die in niveau 1 gestart zijn komen ter sprake. Er zijn nauwelijks leerlingen te vinden die in het diepwater traject zwemmen en in niveau 2 of hoger gestart zijn. Nagenoeg alle leerlingen die in niveau 2 of hoger gestart zijn zwemmen in het traditionele traject. Een aantal leerlingen heeft tijdens het onderzochte schoolzwemjaar 2012-2013 naast het schoolzwemmen particulier zwemles. Een aantal leerlingen hebben al eerder zwemles gehad, voordat ze begonnen aan het schoolzwemjaar 2012-2013. Regelmatig zijn deze groepen uit het onderzoek gehouden om de prestaties van de leerlingen beter met elkaar te kunnen vergelijken.

1.2 Algemene indruk: Traditioneel vs Diepwater

	Traditioneel	Diepwater
N=	230	237
Elementen behaald	3724	3426
Gemiddeld	16,2	14,5
verschil	1,7*	

Figuur 2 *significant

	Trad	Diep
Periode 1	2,5	1,2
verschil	1,3	
Periode 2	5,5	4,3
verschil	1,2	
Periode 3	3,5	3,3
verschil	0,1	
Periode 4	2,5	2,8
verschil	-0,3	
Periode 5	2,0	2,8
verschil	-0,8	
Periode 6	0,2	0,1
verschil	0,1	

Figuur 3

Verloop prestaties door het jaar heen:

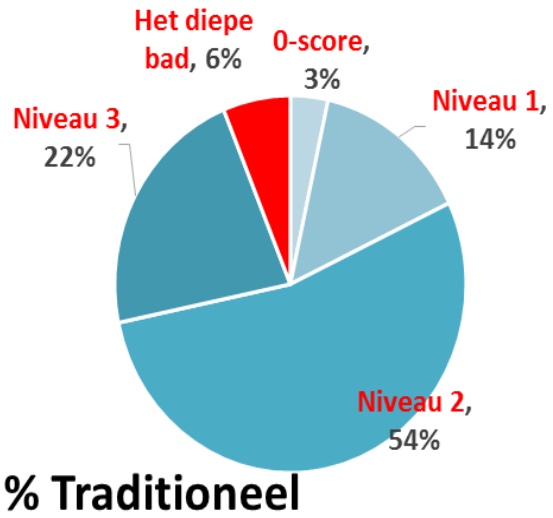
In het schoolzwemjaar 2012-2013 zijn er vijf tussenrapportages gemaakt waarin de prestaties van de opeenvolgende periodes zijn weergegeven. Zie figuur 3 waarin het gemiddelde aantal behaalde elementen per leerling per periode staan vermeld. Een periode bestond uit ongeveer 6 weken.

In de eerste rapportage kwam naar voren dat de prestaties van de leerlingen van de diepwaterlesmethode lager uitkwamen ten opzichte van de prestaties van de leerlingen van traditioneel. Bij de tweede periode leken de leerlingen van diepwater voorzichtig op deze achterstand in te lopen, maar de leerlingen van traditioneel presteerden ook bij de tweede periode beter. Bij de derde periode kwamen beide methodes op nagenoeg gelijke hoogte. In periode 4 en periode 5 presteerde diepwater voor het eerst beter en bij de laatste periode waren de 'doorkomsttijden' nagenoeg gelijk.

1.3 Uitgelicht: Leerlingen zonder zwemervaring

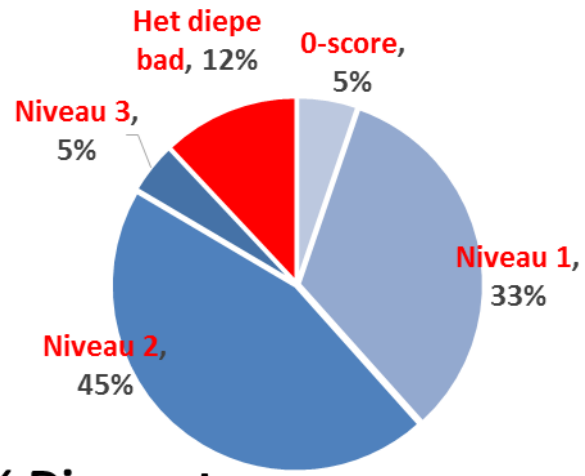
Ervaring speelt een belangrijke rol in het leerproces van leerlingen. De meest zuivere vergelijking kan worden gemaakt door alleen leerlingen te vergelijken zonder zwemervaring. De prestaties van deze groep leerlingen wordt weergegeven in de figuur hieronder. Het gaat om 278 leerlingen die nooit zwemles hebben gehad voorafgaand aan en tijdens het school- zwemjaar 2012-2013 en gestart zijn in niveau 1. Deze vergelijking wordt binnen het onderzoek als meest waardevol beschouwd.

N= 145

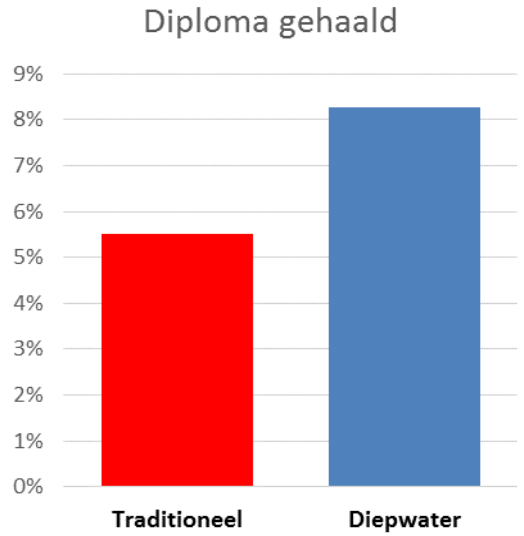

% Traditioneel

N= 133

% Diepwater

*Het diepe bad bestaat uit de diepe baden tussenbad en A-baan waarin leerlingen bijna of helemaal kopje onder moeten gaan om met hun voeten de bodem te raken.

Toelichting

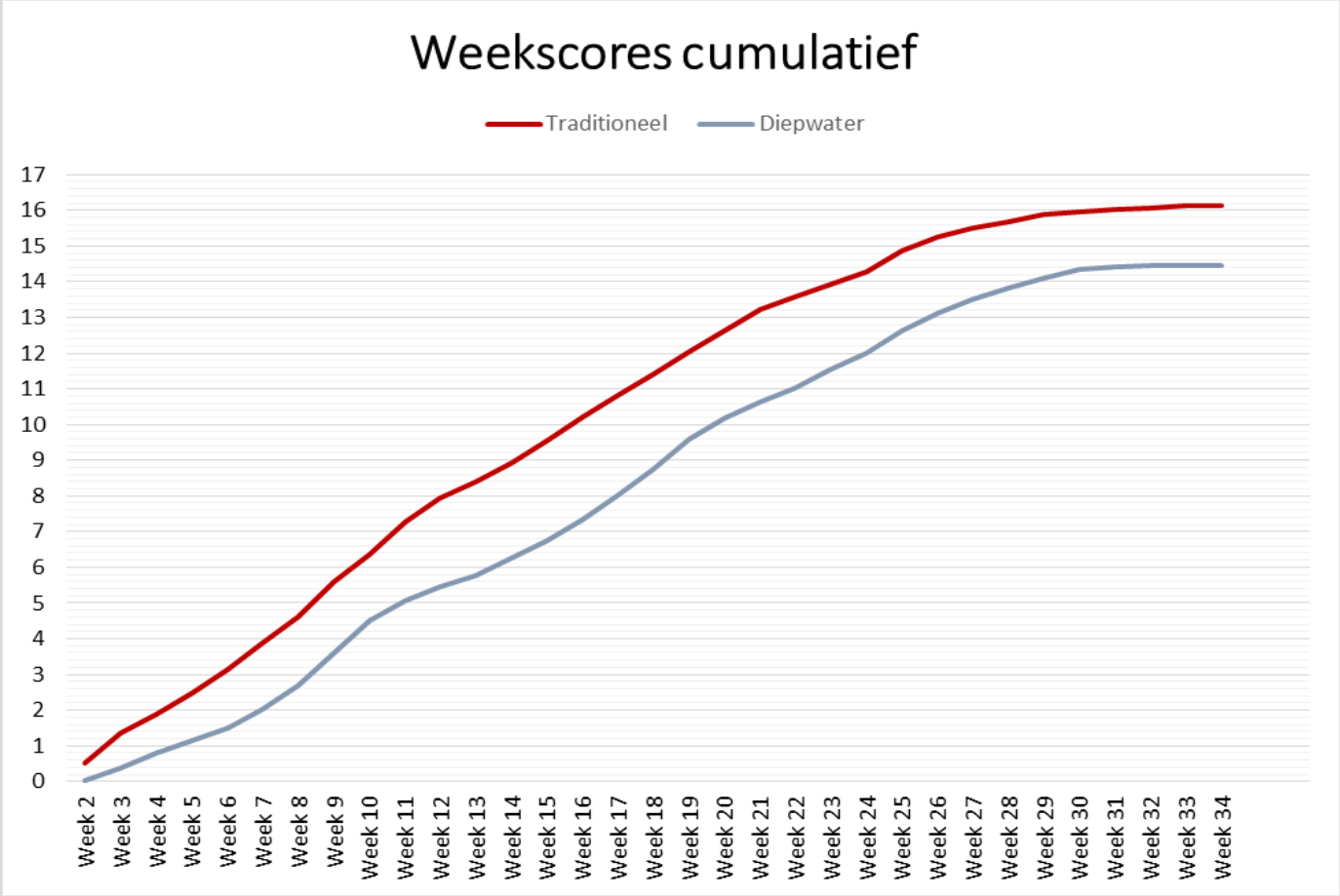
Meer leerlingen van de diepwaterlesmethode zijn geëindigd in het diepe bad.* 12% van de diepwaterlesmethode eindigde in het diepe bad tegen 6% van traditioneel. De 'drempel' naar het diepe bad lijkt bij diepwater lager te liggen. Aan de andere kant is een groot deel van de leerlingen van diepwater niet verder dan niveau 1 gekomen. 38% van de leerlingen van diepwater is in niveau 1 gebleven tegenover 17% van het traditionele traject.

Daarnaast is de groep niveau 3 en hoger bij diepwater: 17%, kleiner dan bij traditioneel: 28%.

De leerlingen van de diepwaterlesmethode ondervonden een licht voordeel ten opzichte van de leerlingen die de traditionele lesmethode hebben gevolgd bij het behalen van diploma's. Van de groep leerlingen uit het diepwatertraject heeft 8% een diploma gehaald tegen 6% van het traditionele traject

1.4 Ontwikkeling startniveau 1 cumulatief

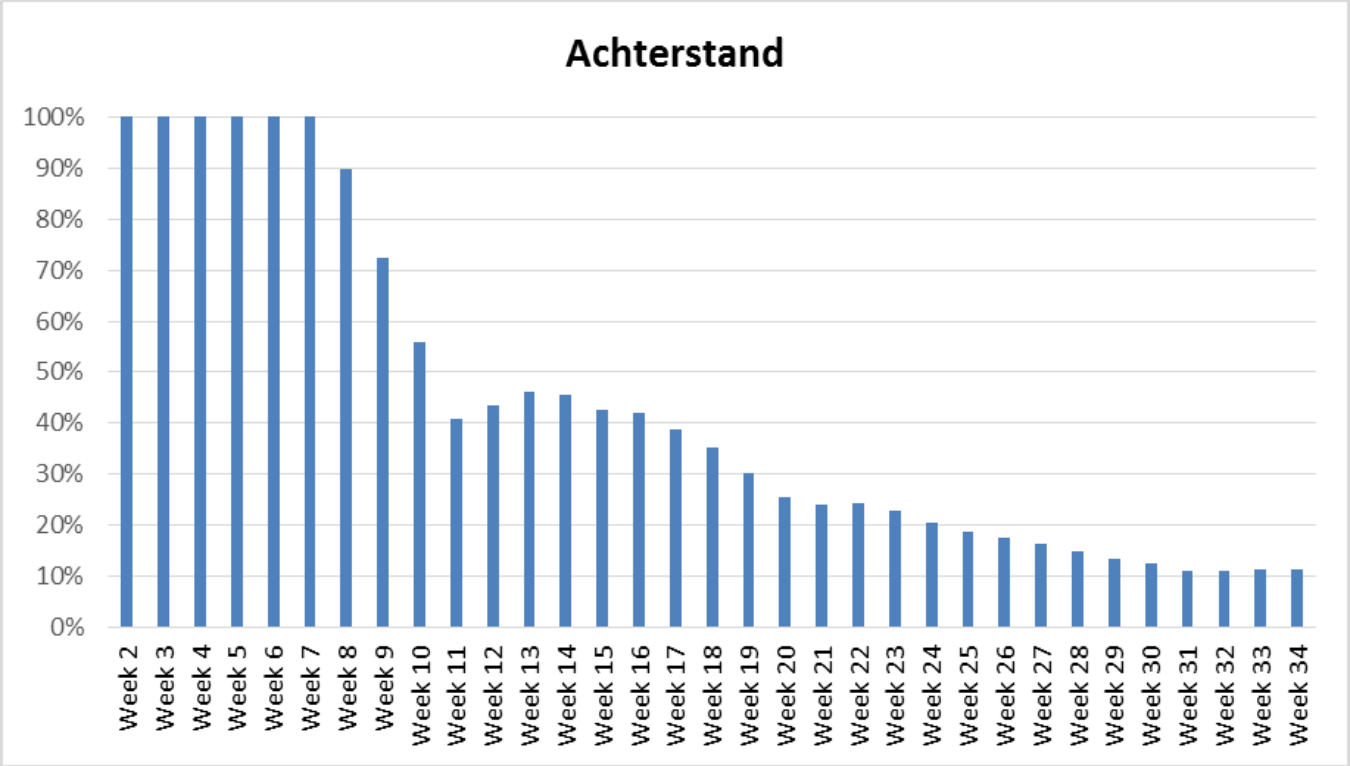
In figuur 4 hieronder zijn de prestaties gemiddeld per leerling opgeteld. Zo wordt in één oogopslag duidelijk dat de diepwater lesmethode in het gemiddeld aantal behaalde elementen per leerling achter is gebleven. Met name in de eerste 6 weken liep de diepwaterlesmethode achterstand op. In de weken daarna zijn er periodes te zien waarin de blauwe diepwaterlijn steiler omhoog liep. Tijdens die periodes liep de diepwaterlesmethode in op de traditionele lesmethode. Aan het eind van het jaar is de groep leerlingen van het diepwater gemiddeld op achterstand gebleven.

Figuur 4

1.5 De achterstand in procenten

In de figuur hieronder is in één oogopslag te zien dat de opgelopen achterstand in de eerste weken kleiner is geworden in de rest van het jaar.

Figuur 5

De grafiek geeft weer hoeveel procent meer elementen de leerlingen die gestart zijn in niveau 1 met de diepwaterlesmethode moeten halen om op gelijke hoogte te komen met het traditionele traject. In de eerste 7 weken was de achterstand naar verhouding erg groot. De leerlingen van diepwater zouden op dat moment minstens twee keer beter moeten presteren om op gelijke hoogte te komen met traditioneel. In week 2 zou het diepwater maar liefst 14 keer meer elementen moeten halen.

De verschillen werden tot aan week 11 snel kleiner en vanaf week 11 t/m week 13 vergrootte de achterstand weer, maar hierna werden de verschillen weer geleidelijk kleiner en stabiliseert de lijn zich aan het eind van het jaar rond de 10%. Dat wil zeggen: De diepwaterlesmethode moest aan het eind van het jaar +/-10% meer elementen behalen om op gelijke hoogte te kunnen komen met de traditionele lesmethode

H2 Achtergrondgegevens

2.1 Inleiding achtergrondgegevens

In dit hoofdstuk worden de twee lesmethoden met elkaar vergeleken op basis van verschillende achtergrondgegevens.

De volgende kenmerken worden met elkaar vergeleken:

2.2 Prestaties speciaal onderwijs

2.3 Gewicht. 1

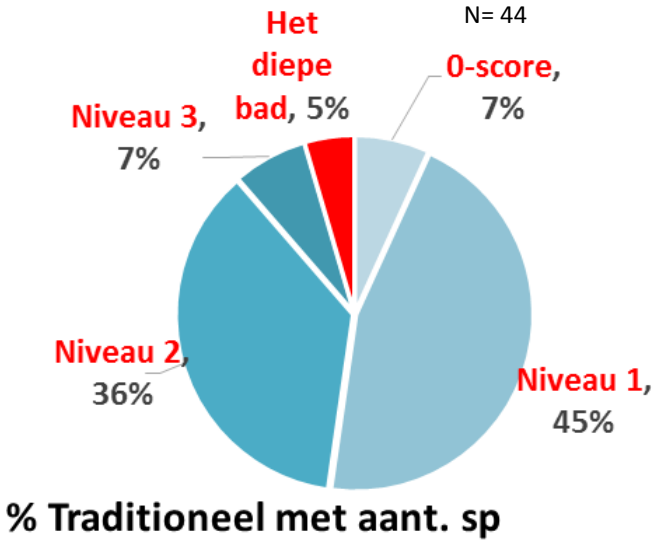
2.4 Gewicht 2

2.5 Gewicht 3

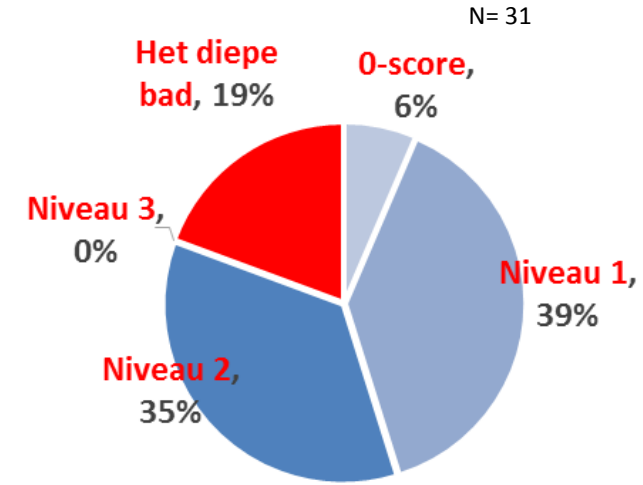
2.6 Jongens vs. Meisjes

2.2 Prestaties speciaal Onderwijs

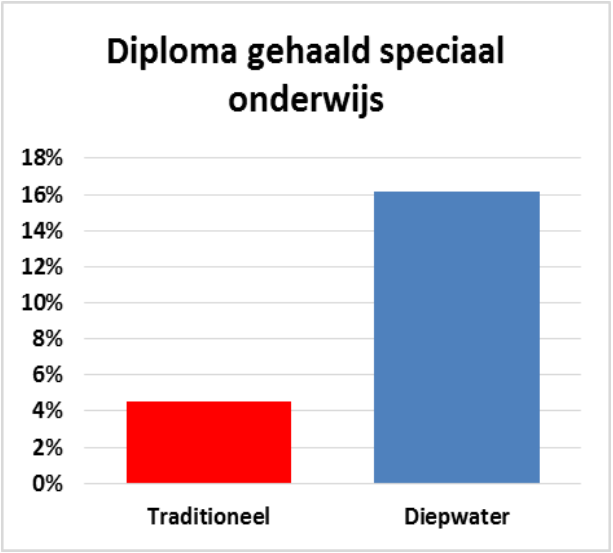
De figuur hieronder geeft aan in welk niveau de leerlingen zijn geëindigd. 75 leerlingen uit het speciaal onderwijs en 203 leerlingen uit het regulier onderwijs die nooit zwemles hebben gehad voorafgaand aan en tijdens het school- zwemjaar 2012-2013 zijn met elkaar vergeleken. Het gaat om onervaren leerlingen die gestart zijn in niveau 1.

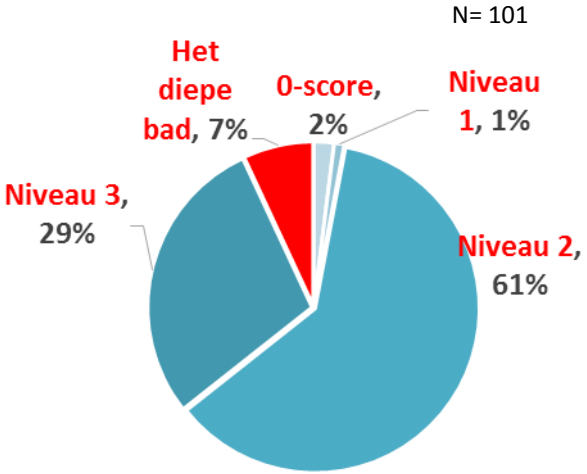

% Traditioneel met aant. sp

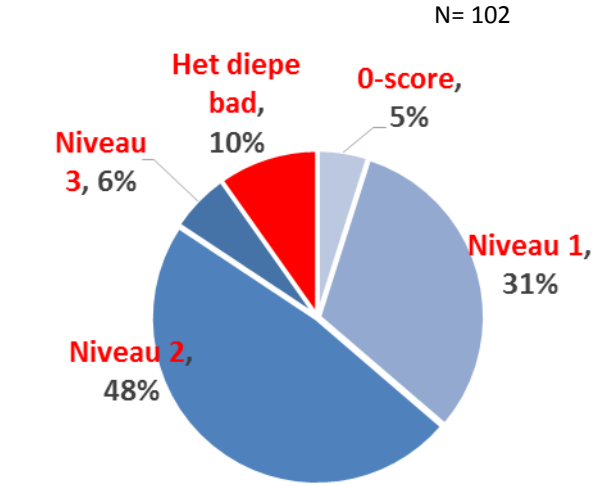

% Diepwater met aant. sp

% Traditioneel geen sp

% Diepwater geen sp

Toelichting:

De leerlingen uit het speciaal onderwijs* (met aant. sp) presteren over het algemeen minder goed dan de leerlingen uit het reguliere onderwijs (geen sp). Bij beide lesmethodes zijn er meer leerlingen die in niveau 1 bleven steken.

*Dit zijn kinderen van zmok en zmlk scholen inclusief de kinderen die een aantekening hebben, variërend van een gebroken been tot adhd.

2.2 Toelichting prestaties speciaal onderwijs

De leerlingen uit het speciaal onderwijs presteerden over het algemeen minder goed ten opzichte van de leerlingen uit het reguliere onderwijs. Dit is geen verassende uitkomst.

Als de leerlingen uit het speciaal onderwijs van de diepwaterlesmethode en de leerlingen uit het speciaal onderwijs van de traditionele lesmethode met elkaar worden vergeleken dan zijn de leerlingen van de diepwaterlesmethode in het voordeel geweest. Er zijn meer leerlingen van de diepwaterlesmethode in het diepe te vinden en meer leerlingen hebben een diploma gehaald. De prestaties van de leerlingen speciaal onderwijs in het diepwater zijn goed.

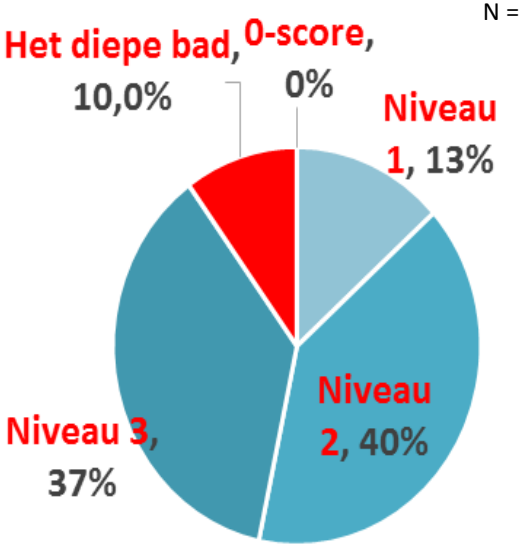
In het onderzoek is ook gekeken naar de leerlingen met een lichamelijke aantekening. Het gaat om leerlingen die bijvoorbeeld een gebroken been hebben tot leerlingen met longklachten. Helaas was deze groep te klein om met relevante uitspraken te komen.

Leerlingen die gedragsproblemen hebben en moeilijk leren vormden de grootste groep leerlingen uit het speciaal onderwijs. De prestaties van leerlingen met gedragsproblemen en moeilijk lerende leerlingen kwamen nagenoeg overeen met de leerlingen uit het speciaal onderwijs.

2.3 Gewicht 1

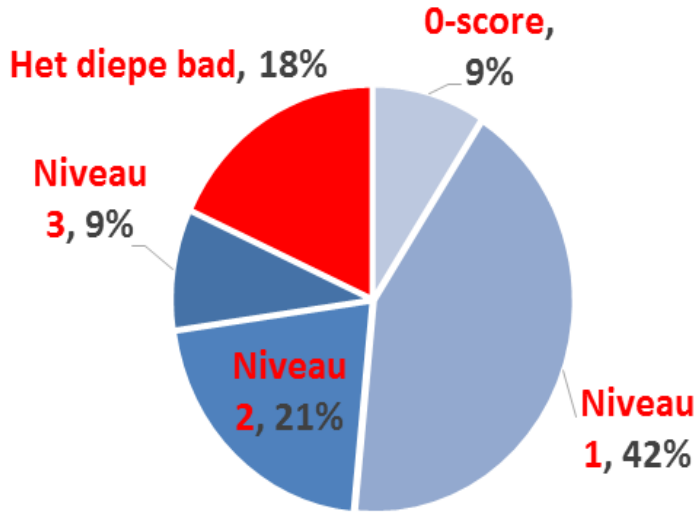
Tijdens het onderzochte schoolzwemjaar is gekeken of er verschillen in prestaties zijn te vinden kijkend naar leerlingen met een kleinere, een middelgrote en een groot postuur. Er zijn drie categorieën gemaakt: gewicht 1, 2 en 3. Gewicht 1 is het kleinst

N = 30

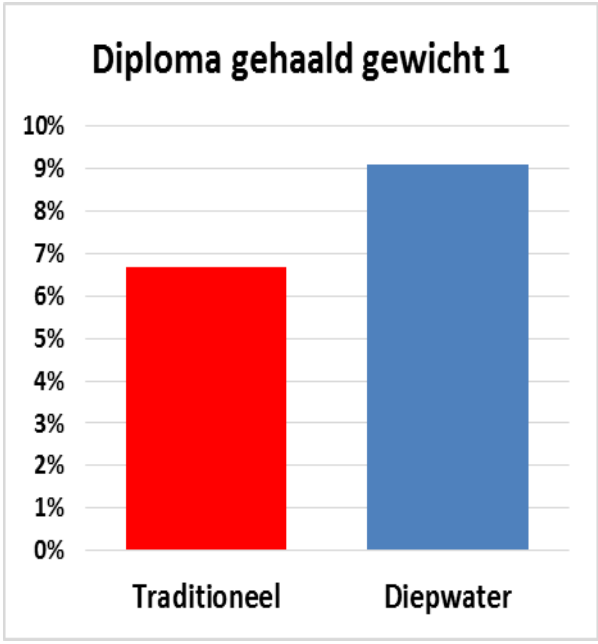

% Traditioneel gewicht 1

N = 33

% Diepwater gewicht 1

Toelichting

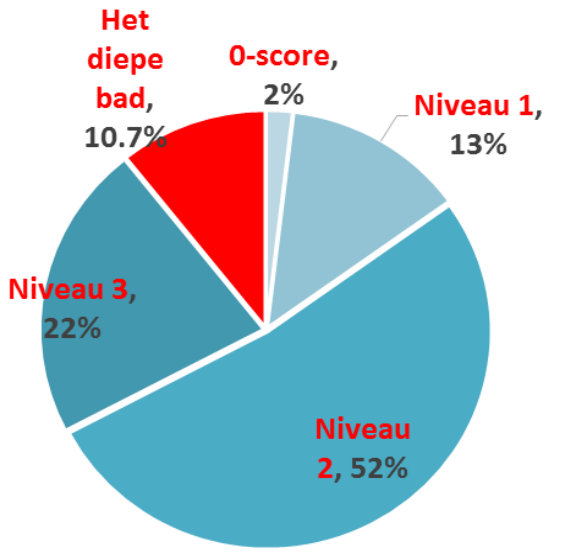
Leerlingen die in categorie 1 vielen waren beter uit als ze de traditionele leslesmethode hadden gevolgd, zie bovenstaande figuur . Bij de diepwaterleslesmethode bleef het merendeel steken bij niveau 1 en bestond de groep niveau 3 en hoger uit een kleiner percentage leerlingen.

Aan de andere kant bestond het diepe bad bij de diepwaterleslesmethode uit een groter percentage leerlingen en bij het percentage aantal behaalde diploma's had diepwater een klein voordeel.

2.4 Gewicht 2

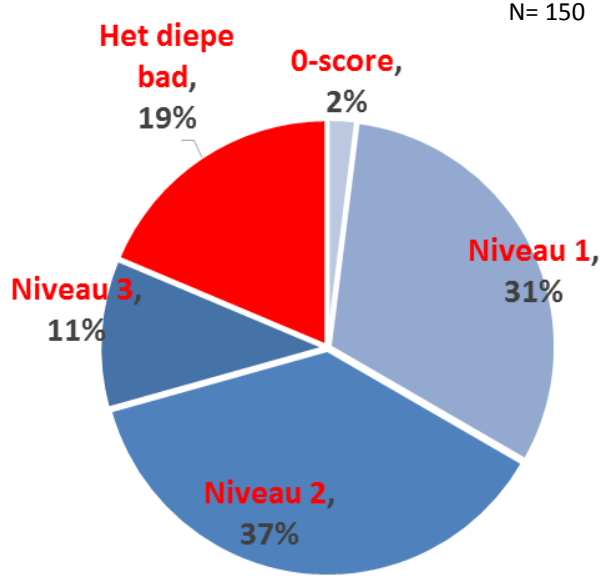
De figuur hieronder geeft aan in welk niveau de leerlingen zijn geëindigd. 309 leerlingen zijn hier vergeleken.

N = 159

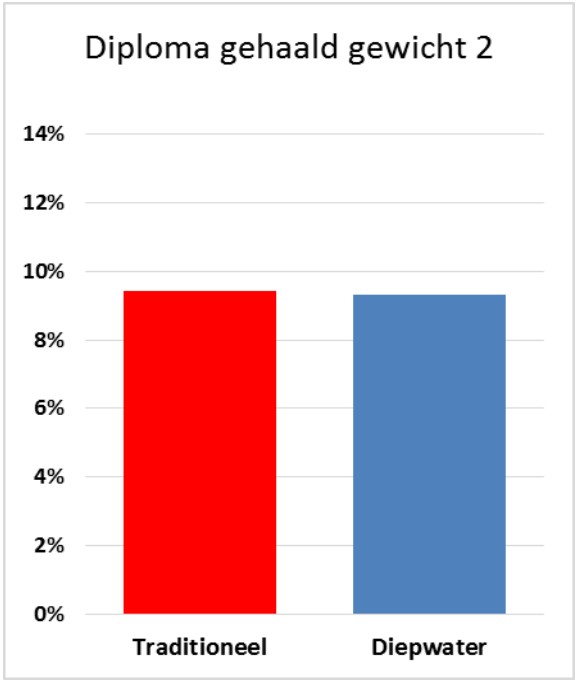

% Traditioneel gewicht 2

N= 150

% Diepwater gewicht 2

Toelichting

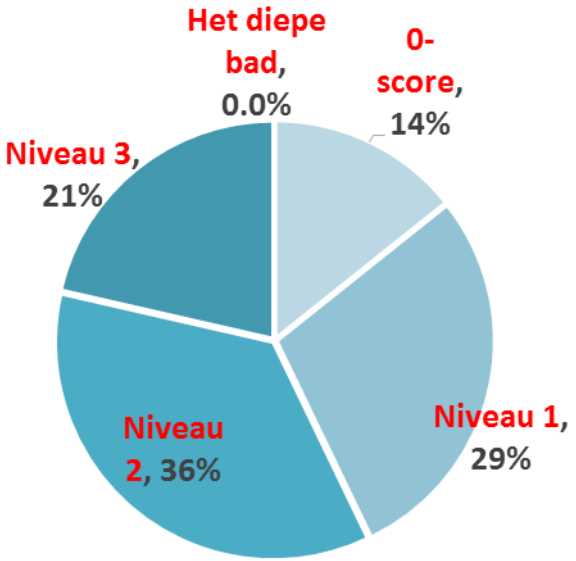
Leerlingen die in categorie 2 vielen waren over het algemeen bij de traditionele lesmethode verder gekomen dan bij diepwater. Daar staat wel tegenover dat meer leerlingen bij de diepwaterlesmethode het diepe bad hebben gehaald .

Er is overigens geen verschil te zien bij de percentages behaalde diploma's tussen de verschillende lesmethodes.

2.5 Gewicht 3

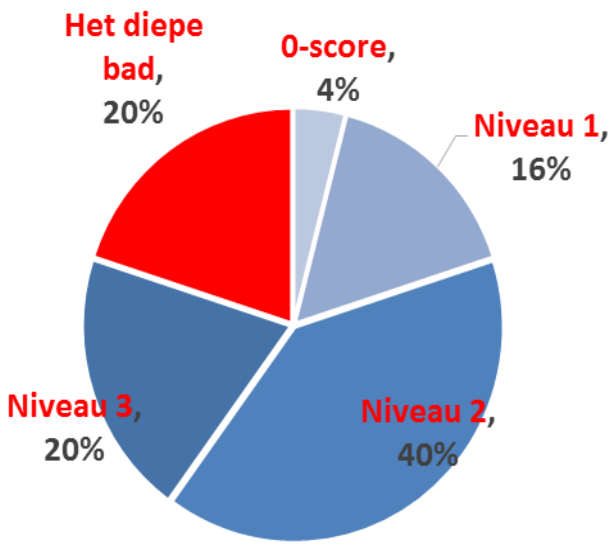
De figuur hieronder geeft aan in welk niveau de leerlingen zijn geëindigd. 39 leerlingen zijn hier vergeleken.

N= 14

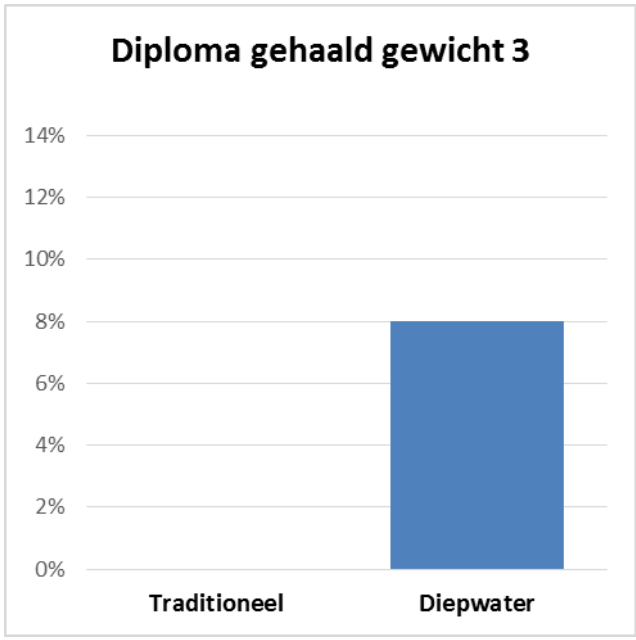

% Traditioneel gewicht 3

N= 25

% Diepwater gewicht 3

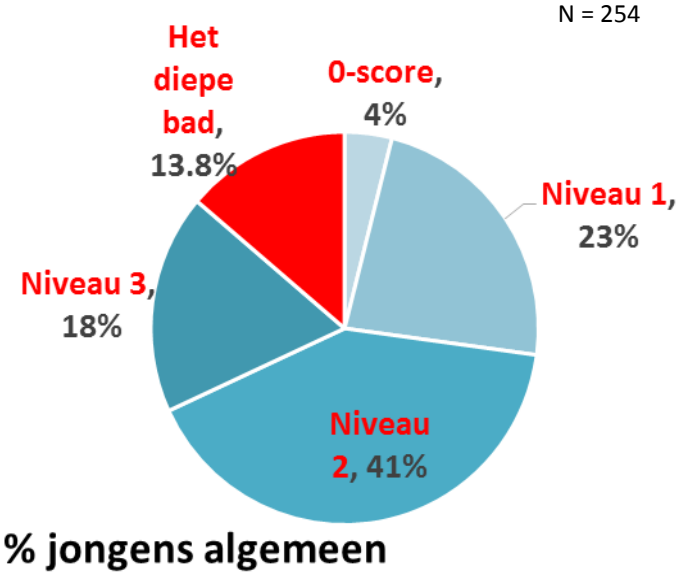
Toelichting

Leerlingen die in categorie 3 vielen waren beter uit als ze de diepwater lesmethode hadden gevolgd. Er waren ten opzichte van de traditionele lesmethode meer leerlingen die het diepe bad gehaald hadden en een paar hadden zelfs een diploma gehaald.

Het percentage leerlingen dat in niveau 1 is blijven steken bij diepwater (20%) is lager dan bij traditioneel (43%).

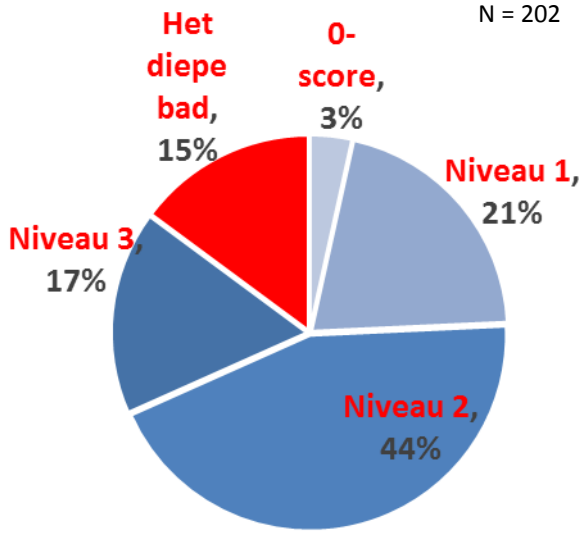
2.6 Jongens vs. meisjes

N = 254

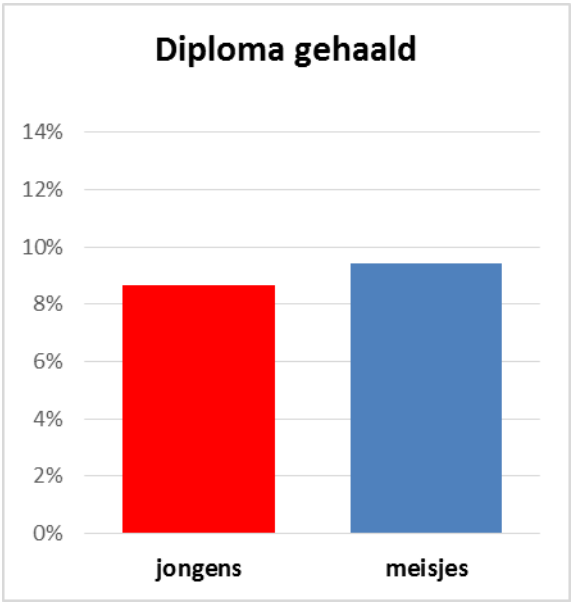

% jongens algemeen

N = 202

% meisjes algemeen

Toelichting

Er is geen echt verschil* in prestaties gevonden tussen alle jongens en alle meisjes. Kort gezegd, jongens en meisjes kunnen even goed zwemmen. (een jongen haalt gemiddeld 15,03 elementen, een meisje haalt gemiddeld 15,53 elementen) In de grafieken hierboven zijn nauwelijks verschillen te zien tussen jongens en meisjes. 456 leerlingen zijn hier vergeleken.

*Geen significant verschil

2.6 Jongens vs. meisjes: de meisjes

	Traditioneel		Diepwater	
	♂	♀	♂	♀
Totaal	**15,49**	**16,98**	**14,54**	**14,29**

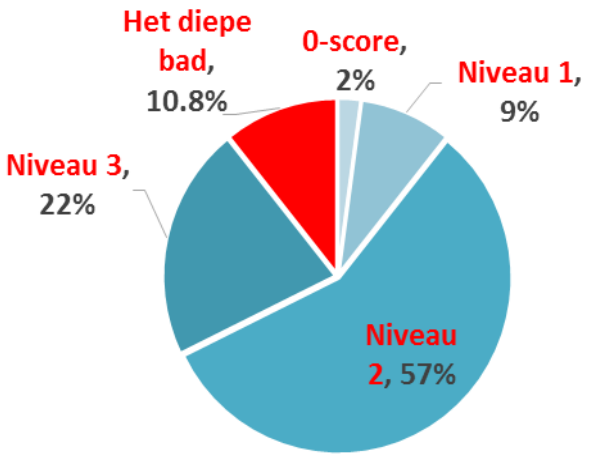
	♂ trad. vs ♂ diep	♀ trad. vs ♀ diep	♀ trad. vs ♂ trad	♀ diep. vs ♂ diep.
verschil	**-0,95****	**-2,69***	**-1,49****	**0,25****

*significant verschil **geen significant verschil

Hoewel in de tabel hiernaast verschillen worden aangegeven blijkt alleen het verschil tussen meisjes traditioneel en meisjes diepwater een echt verschil te zijn. Wanneer een meisje de diepwater lesmethode volgt, heeft dit een negatief effect gehad op haar prestaties ten opzichte van een meisje die de traditionele lesmethode volgde. In de diepwater lesmethode is een grote groep in niveau 1 blijven hangen. Aan de andere kant zijn er geen verschillen tussen de meisjes uit de verschillende lesmethodes te zien bij het percentage behaalde diploma's en heeft zelfs een groot aandeel meisjes van de diepwater lesmethode het diepe bad gehaald.

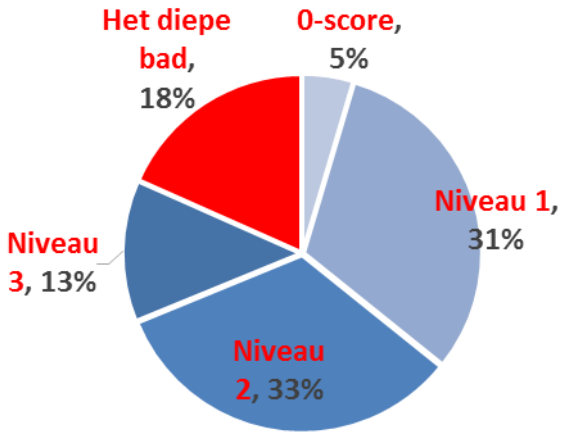
202 meisjes uit de twee methodes zijn hier vergeleken

N = 93

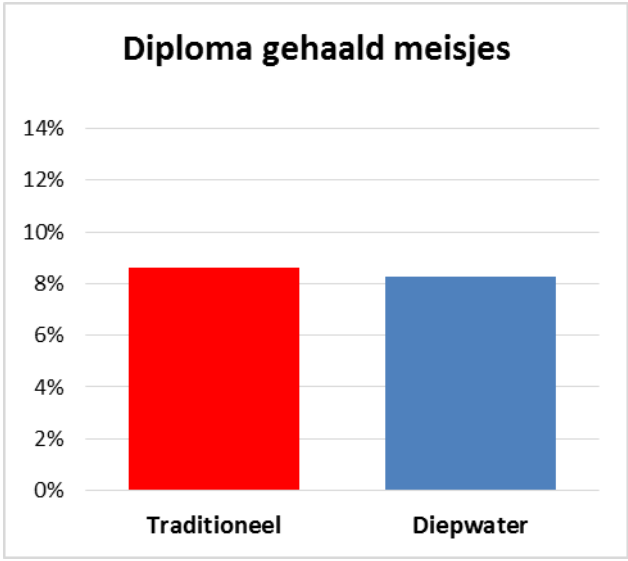

% Traditioneel meisjes

N = 109

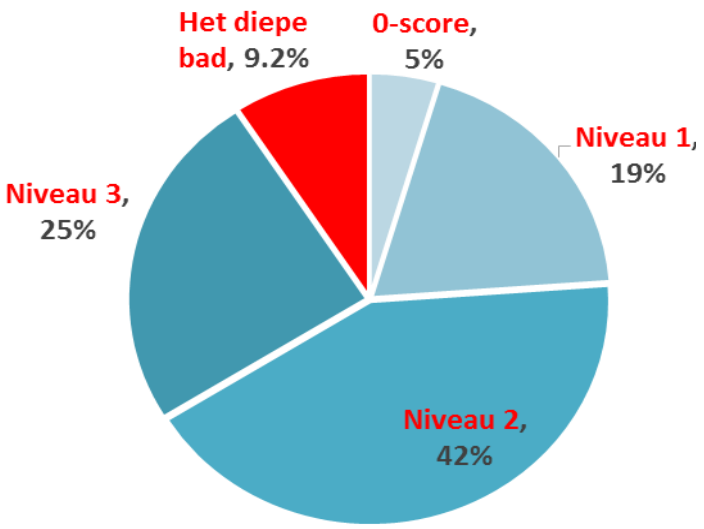
% Diepwater meisjes

2.6 Jongens vs. meisjes: de jongens

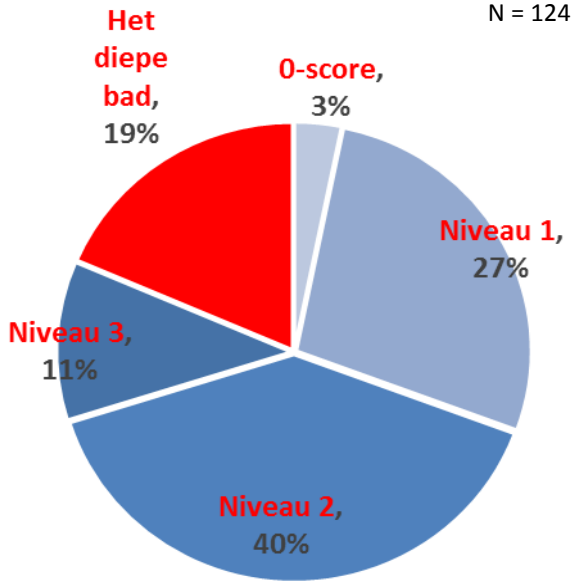
De figuur hieronder geeft aan in welk niveau de leerlingen zijn geëindigd. 254 jongens zijn hier vergeleken.

N = 130

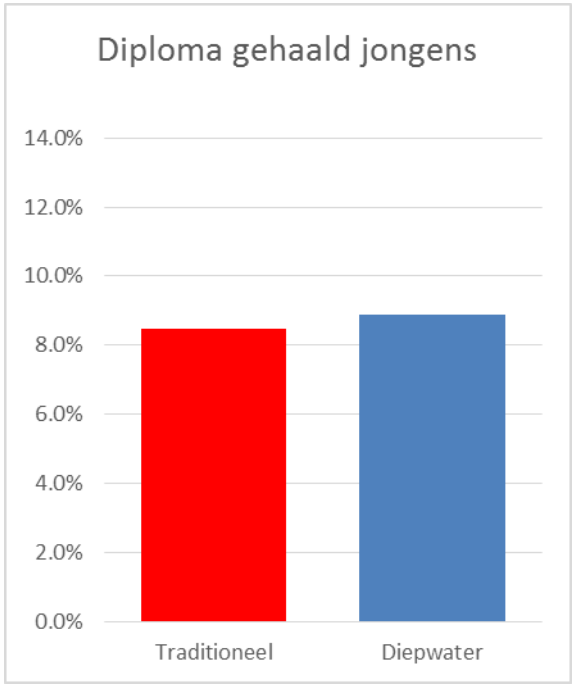

% Traditioneel jongens

N = 124

% Diepwater jongens

Toelichting

Bij een vergelijking met de jongens is te zien dat de leerlingen van de traditionele lesmethode een licht voordeel hebben gehad. De groep niveau 1 is bij diepwater groter dan bij traditioneel. De groep niveau 3 en hoger is bij diepwater kleiner dan bij traditioneel.

Aan de andere kant zijn er meer leerlingen bij diepwater die het diepe water hebben gehaald. De gekozen lesmethode heeft geen effect gehad op het aantal behaalde diploma's bij de jongens.

H3 Conclusie

De diepwaterlesmethode is in principe gelijkwaardig aan de in Nederland veel gebruikte traditionele lesmethode, hoewel er duidelijke verschillen gevonden zijn.

Op basis van de leerprestaties zijn er verschillen gevonden. Er is bij diepwater een grote groep leerlingen niet verder dan niveau 1 gekomen. Dit is een punt van aandacht voor eventueel toekomstig gebruik van de diepwaterlesmethode. Tevens is het aandeel leerlingen die in niveau 3 en hoger geëindigd zijn bij diepwater kleiner dan bij traditioneel. Aan de andere kant heeft diepwater meer leerlingen in het diepe bad opgeleverd én zijn er relatief meer leerlingen die hun diploma hebben behaald.

Als het totaal aantal behaald elementen per methode naast elkaar worden gelegd dan heeft de diepwatermethode gemiddeld minder elementen behaald dan traditioneel. Diepwater haalde gemiddeld 14,5 elementen tegen 16,2 elementen bij traditioneel. Een aanvaardbaar, maar wel duidelijk significant verschil van 1,7 elementen.

Het verschil van bijna 2 elementen is met name in het begin van het jaar ontstaan. Met name in de eerste 6 weken liep de diepwatermethode een achterstand op. De achterstand is tijdens de rest van het jaar verkleind, maar aan het eind van het jaar zijn de leerlingen van diepwater op achterstand gebleven.

De diepwaterlesmethode is een goed alternatief geweest voor de traditionele lesmethode voor leerlingen uit het speciaal onderwijs. Er waren meer leerlingen van de diepwatermethode in het diepe te vinden en meer leerlingen hebben een diploma gehaald.

Bij een onderscheid op basis van postuur is een gemengd beeld te zien geweest bij de kleine en middelgrote leerlingen, waarbij aan de éne kant de leerlingen uit de traditionele methode verder kwamen en waarbij aan de andere kant bij diepwater meer leerlingen het diepe bad haalden. Bij de leerlingen met een groot postuur waren de prestaties van de diepwaterleerlingen beter.

Bij een onderscheid tussen jongens en meisjes kwamen de resultaten ongeveer overeen met het algemene beeld. Hoewel een groep meisjes bij het diepwater een punt van aandacht is. Deze groep haalt minder elementen en van deze groep bleef een groot deel bij niveau 1 steken.

Op basis van de resultaten van het onderzoek naar de diepwater lesmethode kan het volgende geconcludeerd worden: Er zijn geen grote nadelen ontdekt om het gebruik van de diepwater lesmethode af te raden. De diepwater lesmethode is op basis van de resultaten vergelijkbaar met de traditionele lesmethode en heeft zelfs op bepaalde punten betere resultaten laten zien. De diepwater lesmethode is een goed alternatief naast de traditionele lesmethode.

H4 Discussie

In dit hoofdstuk wordt de kwalitatieve kant van de diepwaterlesmethode bekeken. Op basis van de cijfers kan worden geconcludeerd dat de diepwaterlesmethode een aanvaardbaar alternatief is voor de traditionele lesmethode. In dit hoofdstuk wordt het toepassen van de diepwaterlesmethode bediscussieerd. De ervaringen en commentaren van met name de zwemdocenten en andere betrokkenen bij het onderzoek komen in dit hoofdstuk aan de orde.

In dit discussiehoofdstuk worden de volgende punten behandeld.

4.1 Effect van de valse start

4.2 Lesgeven met de diepwater lesmethode

4.3 Angst bij leerlingen en aandachtspunten bij diepwater lesmethode

4.4 werkbaarheid diepwaterlesmethode

4.1 Effect van de valse start

Al vanaf de eerste rapportage werd naar een mogelijke verklaring gezocht voor het verschil in prestaties tussen de traditionele en de diepwaterlesmethode. De voornaamste reden zou zijn dat de zwemdocenten nog moesten wennen aan de nieuwe diepwaterlesmethode. Eén van de zwemdocenten beschreef dit aan het eind van het jaar als volgt:

> *"We zijn begonnen met te weinig kennis. Als dit onderzoek nog een keer gehouden wordt, dan zullen resultaten heel anders zijn. Het rendement zal met meer kennis veel hoger zijn"*

Het feit dat er een valse start heeft plaatsgevonden is door iedereen in dit onderzoek erkend. Onderzoeker Petra Bleeker benoemde hierin de onzekerheid en het ontbreken van kennis bij de zwemdocenten. Een andere zwemonderwijzer beschreef dit als niet bewapend genoeg zijn om ten strijde te trekken.

> *" We zijn megavals gestart. Hier is je product, dit is een pilot en we gaan starten. Maar het was geen pilot we moesten gewoon aan de slag zonder dat het product af is. Dat was een zware last"*

De diepwaterlesmethode verlangt van zwemdocenten om zoveel mogelijk in het water te zijn. Met name in het begin van het jaar waren er klachten onder de zwemdocenten over het koude water. Meerdere keren achter elkaar les geven in het diepe koude water zou moeilijk vol te houden zijn.

Een bezoek van Claartje Driessen als vertegenwoordiger van de diepwaterlesmethode heeft de zwemdocenten bijzonder geholpen. Claartje Driessen heeft tijdens haar bezoek de zwemdocenten enkele concrete tips gegeven, waaronder het kleiner maken van de zwemvakken. In combinatie met het gebruik van een 'warm' surfpak gaf dit de zwemdocenten meer zekerheid.

Desondanks gaven de zwemdocenten aan het eind van het jaar de voorkeur aan de traditionele lesmethode boven de diepwaterlesmethode.

Discussie H4

Nasleep van de valse start

De valse start heeft zijn sporen nagelaten bij de betrokken zwemdocenten. De eerste fysieke zware weken waren maanden later een grote bron van frustratie. Onzekerheid over de lesmethode, de te grote zwemvakken en het (te) koude zwemwater bleven een onderwerp van gesprek. De verbeterde resultaten en het bezoek van Claartje Driessen konden het wantrouwen dus niet wegnemen. Tekenend voorbeeld hiervan is de zwemonderwijzer die stelde dat zij nog liever:

> "*een kind vol met drijfmiddelen stopt",* dan te werken met een lesmethode waarvan zij te weinig afweet

Deze kritische opstelling van de zwemdocenten werd door onderzoeker Petra Bleeker niet altijd begrepen.

> *"Weinig deugde aan de diepwater lesmethode, dat heeft mij achteraf erg verbaasd"*

De kritiekpunten van de zwemdocenten zullen verder in dit hoofdstuk aan de orde komen. De zwemdocenten hebben met de diepwaterlesmethode gewerkt en staan daarmee dichtbij de praktijk. Elk kritiekpunt dient dan ook serieus genomen te worden en hieruit dienen ook lessen getrokken te worden. Aan de andere kant dienen andere omstandigheden voor de kritiek eveneens serieus in overweging te worden genomen. Betrokken zwemdocenten die goede resultaten halen met de traditionele lesmethode en vervolgens geconfronteerd worden met een nieuwe ongewone lesmethode zullen logischerwijs kritisch zijn op de nieuwe methode. Wat de uiteindelijke zwemprestaties van de leerlingen ook zullen zijn, het ongewend zijn met een nieuwe methode resulteert als vanzelf tot het benadrukken van de bezwaren.

4.2 Lesgeven met de diepwater lesmethode

Tijdens het onderzoekjaar is een belangrijke les geleerd: de diepwater lesmethode behelst een andere manier van lesgeven.

Eigen lesplan

Zoals eerder benoemd misten de zwemdocenten bij deze methode de 'tools' om tot een hoog lesniveau te komen. Op basis van hun jarenlange ervaring met de traditionele lesmethode hebben de meeste zwemdocenten enige 'handigheid' ontwikkeld in de omgang met 'lastige' leerlingen. Deze 'handigheid' ontbrak bij diepwaterlesmethode. Een voorbeeld: Een docent vroeg zich af, hoe je omgaat met een leerling die de hele les de kant vasthoudt. Claartje Driessen gaf als tip: laat de leerling in zo'n geval de lijn op het water vasthouden. Zo hoeft de leerling nog niet direct los in het water te zijn, maar krijgt het wel een nieuwe uitdaging. Het is duidelijk dat de zwemdocenten hier zelf nog weinig ervaring in hebben.

Een zwemonderwijzer droeg in dit kader een eigen oplossing aan: het ontwikkelen van een algemeen lesplan. Een lesplan dat gestoeld is op de realiteit van het schoolzwemmen, met goede tips en oefeningen om de uitdaging per niveau er in te houden. Op die manier kan de effectiviteit van de diepwater lesmethode stap voor stap worden vergroot.

H4 Discussie

Voorafgaand aan het onderzochte schooljaar zijn de zwemdocenten door de drijfpakkenleverancier geïnstrueerd over de pakken en de daarbij behorende lesmethode. Gezien de ervaringen van de docenten in het onderzochte jaar is het nodig geweest om aan deze instructie extra tijd en aandacht te besteden.

Zwemplezier

Er werd aan het begin van het jaar tevens een positief punt geconstateerd. Los van de valse start, constateerden enkele zwemdocenten dat het zwemplezier door de diepwaterlesmethode werd vergroot. Onderzoeker Petra Bleeker merkte op dat zij verrast was door de positieve geluiden van leerlingen bij diepwater.

Lastig om te differentiëren?

De zwemonderwijzers vonden het lastig om op een goede manier te differentiëren bij de diepwaterlesmethode. Bij de traditionele lesmethode blijven leerlingen met hetzelfde niveau bij één groep. Haalt een leerling alle elementen van het niveau dan kan een leerling doorschuiven naar een andere groep met een hoger niveau en een andere docent. Bij de diepwaterlesmethode blijven de leerlingen met verschillende zwemniveaus bij één zwemdocent. Zo komt het voor dat leerlingen op niveau 1 samen met leerlingen op niveau 3 in één groep les krijgen. Het wordt voor de zwemdocent op die manier een stuk onoverzichtelijker. Het is in die situatie lastiger om iedere leerling op zijn eigen niveau les te geven.

Ondanks deze moeilijkheid zijn er volgens Leone Hamaker genoeg mogelijkheden om deze lessen tot een succes te maken. Optimaal gebruik van zwemstuurkaarten en het vermijden van instructies aan de hele groep of passief les op de kant zou volgens Leone Hamaker al uitkomst bieden bij zowel de traditionele lesmethode als de diepwaterlesmethode.

Aanleren van de verkeerde houding?

Een belangrijk punt van discussie was de zwemhouding van leerlingen. De leerlingen bij de diepwaterlesmethode zouden technisch minder goed zwemmen, dan hun traditionele soortgenoten.

Volgens enkele zwemdocenten zou de ‘hondjesslag’ die beginnende leerlingen bij de diepwaterlesmethode aanleren om vooruit te komen, in een later stadium moeilijk te corrigeren zijn. Petra Bleeker is het hiermee niet eens. Volgens Petra Bleeker corrigeert de houding zich wel degelijk in een later stadium. Het is van belang dat indien mogelijk het drijfpak regelmatig uit gaat om te oefenen zonder.

> “Je vermijdt ‘het overleven’ door regelmatig zonder pakje te oefenen”

Op basis van de gemeten prestaties kan overigens niet worden bepaald of leerlingen bij de diepwaterlesmethode een slechtere zwemhouding aanleerden.

Naast deze punten benoemen Petra Bleeker en Monique Veenstra de toegevoegde waarde van de diepwaterlesmethode. De leerlingen werken meer met totalen. Eerst wordt een goede rugtechniek aangeleerd, alvorens men overstapt op de buiktechniek. Zwemdocenten kunnen in het diepwatertraject daarin niet smokkelen. Wel is het nodig dat de pakjes goed moeten aansluiten op het lichaam van de leerling. Dit was in de beginfase van het onderzoek niet bij elke leerling het geval.

Discussie H4

Anders bijhouden, andere prestaties?

Het laatste punt in het kader van lesgeven is de wijze van noteren. De zwemdocenten ervoeren enige onzekerheid bij het beoordelen van de prestaties van leerlingen bij de diepwaterlesmethode. Wanneer kan een leerling daadwerkelijk ontspannen drijven op de buik? Dit gevoel werd versterkt doordat bij de diepwaterlesmethode met één groep werd gewerkt waarin leerlingen met verschillende niveaus zwemmen. Op die manier werd het voor de zwemdocenten minder overzichtelijk. De zwemdocenten zouden op dit punt meer van elkaar kunnen leren over hoe je prestaties beoordeelt.

Aanbeveling 1

Investeer in een introductiecursus over de diepwaterlesmethode waarbij tips en nuttige oefeningen worden onderwezen. Van groot belang is dat deze cursus aansluit op de leerbehoefte van de zwemdocenten. Gezien de verzwarende omstandigheden (kouder water en nergens kunnen staan) is het aan te raden om de ervaringen tussentijds te evalueren.

Benadruk in de cursus de toegevoegde waarde van de diepwaterlesmethode

Aanbeveling 2

Ontwikkel een algemeen lesplan voor de diepwaterlesmethode binnen de kaders van een zwemwerkplan

Aanbeveling 3

Creëer bij het onderwijsteam een cultuur waarin regelmatig, bijvoorbeeld tijdens de korte werkbesprekingen, overlegd wordt over hoe je zwemprestaties beoordeelt

Aanbeveling 4

Hou goed in de gaten of regelmatig zonder drijfpakje wordt geoefend

Aanbeveling 5

Het pakje moet goed aansluiten op het lichaam van de leerlingen. Anders zullen de leerlingen dit op een verkeerde manier in hun zwemslag gaan corrigeren

Aanbeveling 6

Laat de zwemdocenten met een ‘surfpak’ lesgeven tegen het koude water

H4 Discussie

4.3 Angst, zinken en overmoed

Dit discussiepunt draait om de beleving van de leerlingen.

De achterblijvers

De zwemdocenten gaven aan dat de diepwaterlesmethode angstgevoelens bij leerlingen oproept.

Bij de gemeten prestaties zijn hiervan sporen terug te zien. Er zijn verhoudingsgewijs meer achterblijvers in het diepwatertraject. Het gaat daarbij om leerlingen die in één leerjaar niet verder komen dan niveau 1. Vooral het percentage achterblijvers onder meisjes verdient de aandacht. Onderzoeker Petra Bleeker vermoedt dat deze achterstand ontstaan is door sterke angstgevoelens die vaker bij meisjes dan bij jongens voorkomen.

Voor sommige leerlingen bleek het direct zwemmen in diep water een stap te ver. Dit resulteerde in een groep leerlingen die nauwelijks elementen beheersten of zelfs leerlingen die zich alleen vasthielden aan de kant. Een handvol angstige leerlingen maakte om die reden de overstap naar de traditionele lesmethode.

Niet alle zwemdocenten waren het eens over de rol die angst speelde in het diepwatertraject. Volgens teamleider Monique Veenstra is het de vraag of dergelijke angstige leerlingen wel zouden slagen bij de traditionele lesmethode. Een zwemonderwijzer vulde Monique Veenstra hierop aan door te stellen dat, in zijn beleving leerlingen in het speciaal onderwijs zich juist zeer veilig voelden met een pakje aan. De gemeten resultaten ondersteunen deze laatste observatie. Leerlingen bij de diepwaterlesmethode presteerden beter dan de leerlingen bij traditioneel.

Leeftijd en angst

In de discussie werden angstgevoelens gekoppeld aan leeftijd. Een zwemdocent stelde:

> *“Het motorisch leerproces hangt samen, met het zien van gevaar. Door het pakjessysteem moeten leerlingen een emotionele drempel over om diep te gaan zwemmen”*

Petra Bleeker vulde hierop aan:

> *“De belevingswereld van de jongere leerlingen sluit misschien beter aan bij de wereld van de diepwater lesmethode. Jonge leerlingen denken minder na en volgen direct de instructie van de badmeester op”*

Dit zou een verklaring kunnen zijn voor de angstgevoelens bij de onderzochte groep leerlingen.

N.B. Op basis van het kwantitatieve deel van dit onderzoek, kon geen cijfermatige onderbouwing voor worden gegeven voor deze aannames over leeftijd en angst.

Afstemming lesmethodes

Een betere afstemming van de lesmethodes zouden angstgevoelens bij leerlingen kunnen wegnemen. Met name bij de start van de lessen is het van belang de leerlingen langzaam te laten wennen aan het diepe water. Specifieke oefeningen dragen bij aan vertrouwen tussen leerling en docent en uiteindelijk het diepe water.

> *“Er zijn leerlingen die geen goede herinneringen over hebben gehouden aan de eerste duik in het diepe bij de diepwaterlesmethode. Gooi een leerling, ook met pakje, niet op de eerste dag direct het diepe water in”*

Discussie H4

Zinkbewegingen bij de diepwaterlesmethode.

Het is een aantal keer voorgekomen dat leerlingen ondanks het dragen van het pakje, zinkende bewegingen maakten. De lessituatie voor deze leerlingen werden door de zwemdocenten als zeer onveilig bestempeld. Het feit dat de zwemdocenten hier weinig tot geen rekening mee hadden gehouden, zorgden voor een wederzijds onveilig gevoel. Een zwemonderwijzer wees erop dat sommige angstige leerlingen verstijven en hierdoor niet goed bleven drijven met pakje aan. Onderzoeker Petra Bleeker betoogt dat het zinken een combinatie van factoren was. Een specifieke groep, zeer gespierde leerlingen heeft altijd moeite met drijven. Deze groep zinkt sneller dan andere leerlingen. Deze leerlingen hebben ook veel moeite met drijfoefeningen in de traditionele lesmethode.

Overmoed bij leerlingen

Een laatste punt is de overmoed onder leerlingen bij de diepwaterlesmethode. De leerlingen denken dat ze al verder zijn dan hun soortgenoten in het instructiebad. Het komt voor dat leerlingen meteen denken dat ze in het diepe kunnen zwemmen met alle risico's van dien. Het is van belang dat zwemdocenten en eventueel schoolleerkrachten hun leerlingen ervoor waarschuwen dat ze nog niet in het diepe kunnen zwemmen.

Aanbeveling 1

Selecteer aan de poort, eventueel gekoppeld aan een testperiode waarin een gekeken wordt of een leerling zich veilig voelt in het diepe

Aanbeveling 2

Ontwikkel oefeningen om achterblijvers in het diepe water vooruit te helpen

Aanbeveling 3

Laat leerlingen met name in de beginfase langzaam vertrouwd raken met het diepe bad en test iedere leerling op drijfbaarheid en wees altijd alert op het feit dat de drijfpak geen 100% garantie van onzinkbaarheid geeft

Aanbeveling 4

Waarschuw de ongediplomeerde leerlingen bij de diepwaterlesmethode dat zij nog niet in het diepe bad kunnen zwemmen zonder drijfpakje

H4 Discussie

4.4 Werkbaarheid

Tot slot een drietal punten over de werkbaarheid van de diepwaterlesmethode.

Tijdsbesteding

Het eerste punt draait om de extra tijdsbesteding. Het werken met de diepwaterlesmethode kostte zeker in de beginfase meer tijd. Leerlingen moeten hun pakje aandoen om te oefenen en leerlingen moeten hun pakje uitdoen wanneer een element wordt getoetst. In de beginfase van het onderzoek, waren de zwemdocenten hier ongeveer 15 minuten aan kwijt. In de latere fase van het onderzoek werd dit verminderd tot vijf minuten.

Duurzaamheid pakjes

Een tweede punt is de duurzaamheid van de pakjes. Volgens sommige zwemdocenten gaan de pakjes slechts een paar maanden mee. De zwempakjes rekten na verloop van tijd uit en sleten snel. Tijdens het schooljaar Was het nodig nieuwe pakjes te bestellen. Een oorzaak van de slijtage is dat een pakje door meerdere leerlingen werden gebruikt. Daarnaast stelt Petra Bleeker dat de slijtage werd vergroot omdat men in de beginfase niet wist hoe het pakje moest worden gebruikt. De pakjes sloten niet goed aan op het lichaam van de leerlingen.

Benutten van zwemwater

Tot slot optimaliseert de diepwaterlesmethode het gebruik van het zwemwater. Volgens Petra Bleeker wordt de werkbaarheid in brede zin enorm versterkt. Door de combinatie van lesmethoden kan het beschikbare zwemwater beter worden benut. De groepsdrukte in het instructiebad neemt daardoor af. Dit kan positieve gevolgen hebben voor het leereffect bij zowel de leerlingen van het instructiebad als de leerlingen van de diepwaterlesmethode.